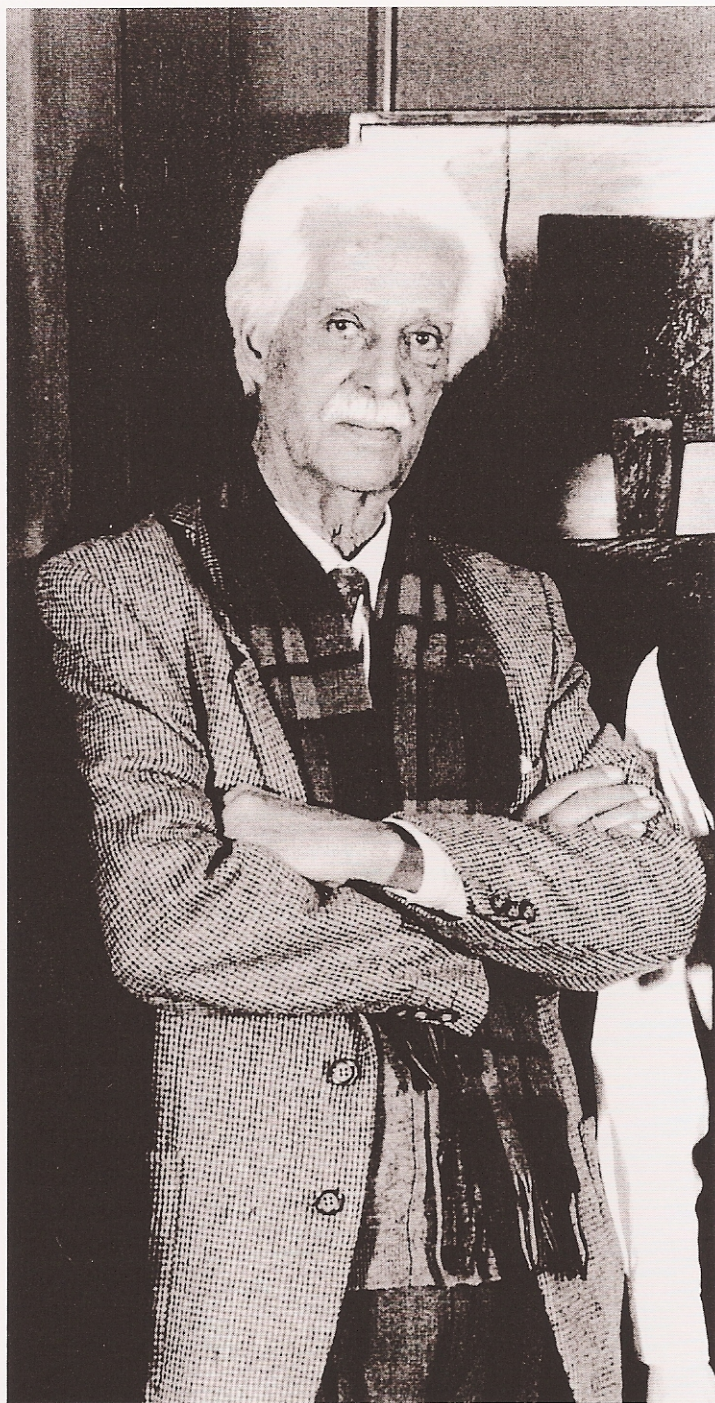

ALCEU RIBEIRO

*A veces me permito a mí mismo un instante de vanidad
y miro mis obras con la creencia de que algunas ya se
parecen un poco a mí mismo.*

Alceu Ribeiro

Ribeiro 1997

ALCEU RIBEIRO

- Maderas -

Exposició: 8 novembre - 30 desembre 2000

Inauguració: dimecres 8, a les 7 del vespre

SALA DALMAU

ALCEU RIBEIRO, UN CONSTRUCTIVO

Durante los últimos meses de 1997 mi padre y yo conocimos personalmente a Alceu Ribeiro. Hasta aquel momento sabíamos de su trayectoria por ser parte importante del Taller Torres-García, por la magnífica monografía editada por el Gobierno Balear o por el catálogo del Reina Sofía dedicado a la Escuela del Sur. Hacía tiempo que su trabajo nos interesaba y cuando por fin tuvimos ocasión de coincidir, un vínculo muy especial nos unió no sólo a la obra sino también al personaje. Poco tiempo después exponía en nuestra galería siendo aquella su primera muestra en Barcelona.

En esta nueva exposición en la Dalmau, hemos querido destacar de una manera especial sus "maderas", como él las llama. Auténticas joyas vanguardistas traídas de otra cultura. Obras en las que se conjuga un primitivismo indígena pletórico de ingenuidad con un deje de modernidad indiscutible. Obras que por su factura y por su pobreza de medios causaron escándalo en el Montevideo de los 40 y que ahora se nos antojan de una vigencia absoluta.

El tiempo con su inefable tamiz ha dado definitivamente la razón a la labor de un hombre que sin prisas y sin miedo ha sabido "hacer su obra", ha sabido ser fiel a sí mismo manteniendo a la vez el poso de su formación torresgarciana. Ha sido fiel no sólo a una forma de pintar sino también a una forma de vivir. Como preconizaba su maestro, ha sabido vivir el Constructivismo. Toda una filosofía...

Mariana Draper
Barcelona, Julio 2000

Mariana Draper, Fernando Castillo, Francesc Draper, Guido Castillo i Alceu Ribeiro
a la Sala Dalmau de Barcelona. Març 1998.

Marcos Torres, Elsa Andrada de Torres, Alceu Ribeiro i esposa, i Enric Jardí
a la Sala Dalmau de Barcelona. Març 1998.

FUSTER DE RITMES SUPERPOSATS

Alceu Ribeiro va pertànyer al Taller de Torres-García i és un dels darrers alumnes vius d'aquella cèlebre fornada. Va néixer el 1919 i ara és, des de fa més de vint anys, un jove artista uruguaià de Mallorca; jove per la frescor del seu art. Gràcies a la barcelonina Sala Dalmau, Ribeiro pertany avui al paisatge artístic català; un món en què, culturalment, Torres-García és més recordat pels anys figuratius d'arrel noucentista que per la seva contribució a les avantguardes europees i universals. Ens equivoquem, perquè és el Torres constructiu el que ha fet progressar l'art.

Ribeiro és d'aquells que sempre han cregut que el constructivisme ens posa en contacte amb la vertadera pintura. Però abandonem per un instant el Taller de Montevideo i els ritmes torresgarciàns per deixar que Alceu sigui Alceu i que davant una geometria ribeirana poguem dir simplement: "Mira, un Ribeiro!".

Quan va arribar a Mallorca, Alceu Ribeiro va portar amb ell una mena d'intuïció, d'olfacte, un concepte de pintura heretat ja sabem de qui, del mestre uruguaià que no admetia desviacions en l'art constructiu, una acadèmia, un ofici, un saber manegar i manejar les coses. De la mateixa manera que un fuster sap fer servir el xerrac, els estris del seu ofici i muntar els mobles, ell s'havia acostumat a ordenar un quadre ja que havia adquirit un ofici, intuïnt un concepte: creia en una idea de la pintura que lligava amb la pintura dels museus d'aquí. L'entorn el va anar modelant amb la llum de Mallorca, els paisatges insulars, la mentalitat illenca. La creença en els grans mestres i en la tradició pictòrica reforça el naturalisme de les geometries il·lusòries de Ribeiro.

No hi ha gaire maneres d'ordenar la natura. Primer s'aprèn a donar forma per arribar després a deformar. La natura proposa una cosa que nosaltres primer acceptem amb fidelitat, però després l'agafem i la deformem per crear noves formes, és a dir, que, també per a Ribeiro, la natura té un ordre. Ell després utilitza els elements de la natura per a crear el "seu" ordre que a vegades implica destrucció del naturalisme. L'ordre de Ribeiro té harmonia malgrat els elements

Bodegón
35 x 65 cm, oli sobre fusta

desplaçats. El seu ordre és el de superposició: això va a sobre d'allò i aquí hi ha d'anar això, en aquest altre sentit. És un camí que el tranquil·litza i li permet crear el seu ordre, les seves "petites seguretats".

Torres deia que ell ni trobava ni buscava, que no aportava res de nou, sinó que més aviat tornava a trobar. És a dir que valorava de nou una sèrie de constants ineludibles de la pintura a través de les èpoques; "la pintura sempre és la mateixa, el que varia són els estils i les èpoques".

Què ha afegit doncs Alceu Ribeiro a l'univers de Torres? Doncs el que ell en diu les seves petites seguretats. Per exemple, quan jugant amb tres trossos de cartró arriba a la conclusió que hi ha molt poques possibilitats de canviar-los, de juxtaposar-los, de projectar-los sobre un fons o de sobreposar-los. De les poques, en tria una i l'encerta. Amb la secció àurea que dóna la proporció harmònica inevitable, ell superposa.

Constatant que cap gran pintor no posa una línia al bell mig d'un quadre, sinó que la desplaça a la dreta o a l'esquerra perquè agafi un ritme, un dia Augusto, el fill de Torres-García, feia observar a l'Alceu: "No se li acudeixi de posar un horitzó al mig de la tela, pugi'l o baixi'l i aleshores tindrà una altra valoració; una gota d'aigua no fa ritme, però una, dues, tres i quatre sí que marquen el ritme del degoteig". Fonamentant la seva obra de fustetes en el principi de la superposició i del desplaçament Alceu Ribeiro construeix els seus quadres, unes obres que esdevenen transcendents gràcies a l'organització de les superfícies.

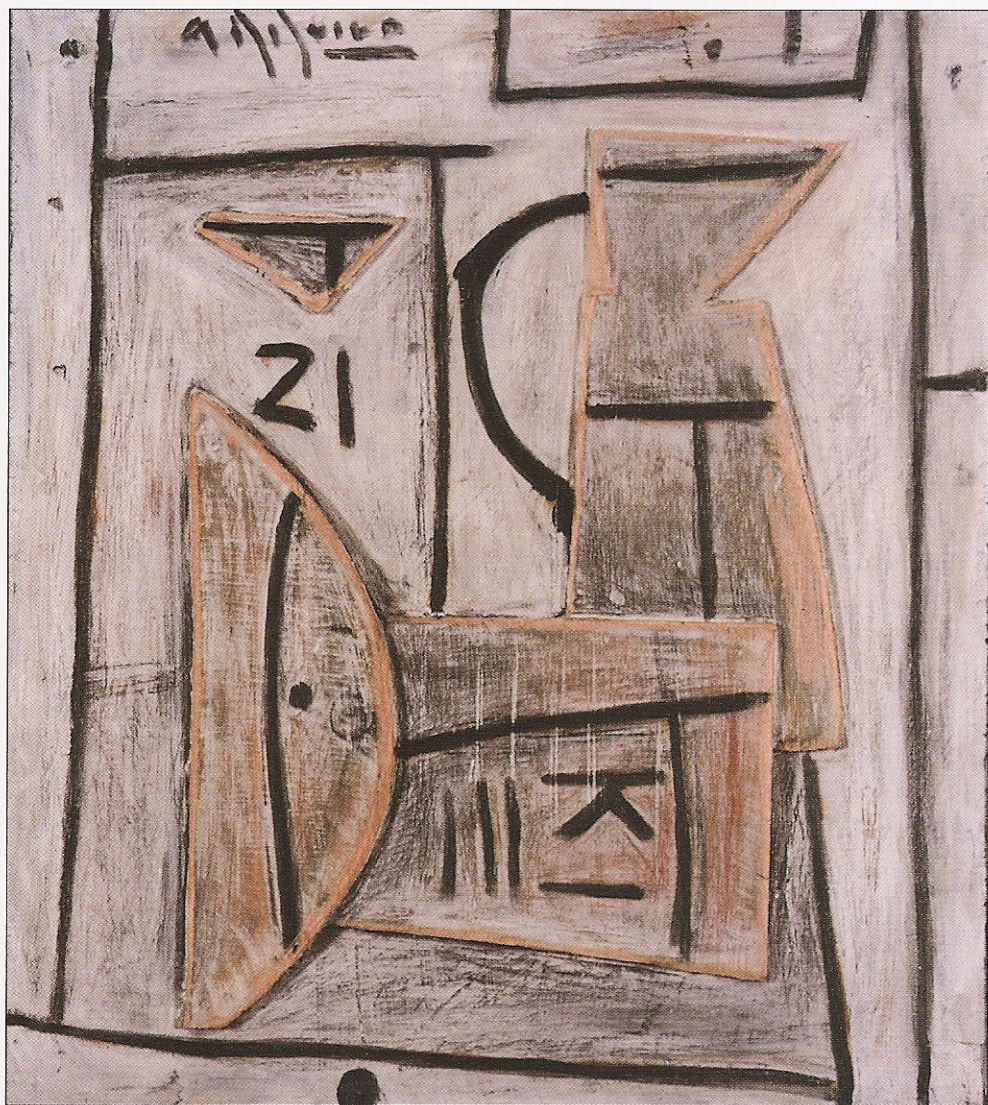
Les xifres, com les lletres, només són signes. Com Torres, com Tàpies, Ribeiro juga amb aquestes formes intuïtives. El nombre és un signe més, com les ratlles o les creus. Tot s'organitza al voltant d'un traçat harmònic fet amb horitzontals i verticals que es desplacen i sovint es situen en una relació de tres a cinc. A cada vertical s'oposa una horitzontal i després una altra vertical i encara una horitzontal més. En les fustes intervé el collage però no un collage escultòric sinó pictòric: "quan hom fa un collage de fusta i el color adquireix molta intensitat destrueix l'ínfima profunditat que dóna el material, per això amb

les fustes és quasi preferible que el color no tingui una vigència massa forta".

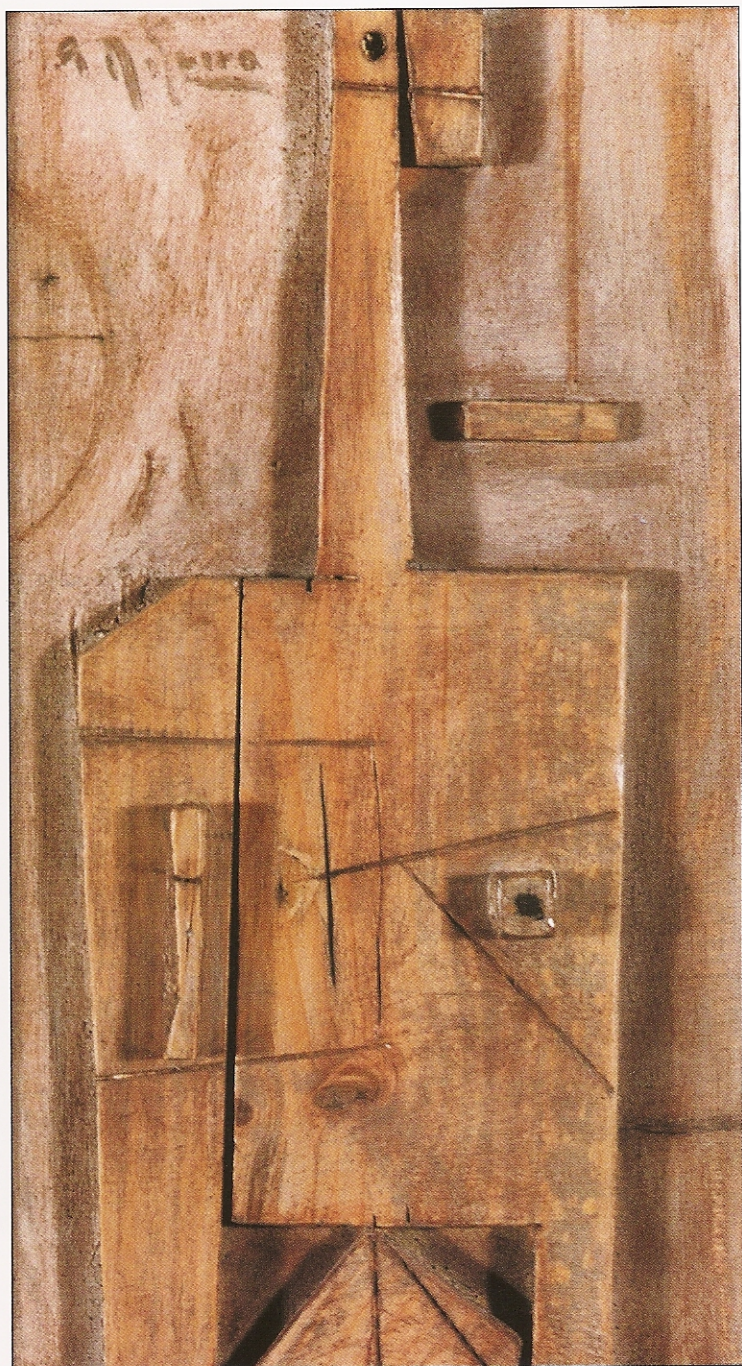
Les fustes d'Alceu Ribeiro són fustes senzilles, triades i tallades per jugar amb les formes. Són fustes trobades, espontànies, que la natura ha preparat per a l'artista, perquè faci paisatges imaginaris amb formes geomètriques. Els colors juguen amb el fons i amb la forma. En les geometries apareix de cop un vaixell, una botella, un recipient, fruites. Tot resisteix en una perfecta simbiosi entre fons i forma; el color per un costat fixa la forma definida mentre per l'altre se'n dissocia sense necessitat de traçar una línia perquè la botella, el plat, una cosa o el cos humà existeixin.

A Alceu Ribeiro li agrada recordar aquella frase de Saint-Exupéry dient que l'obra d'art ho és quan no queda res ni per posar ni per treure; és a dir, allà on només ha quedat l'essència, la síntesi total. Deixem-nos portar pel plaer que ens ofereixen les geometries il·lusòries d'aquest fuster de somnis perfectes que organitza la natura en ritmes superposats.

Xavier Barral i Altet
Setembre 2000

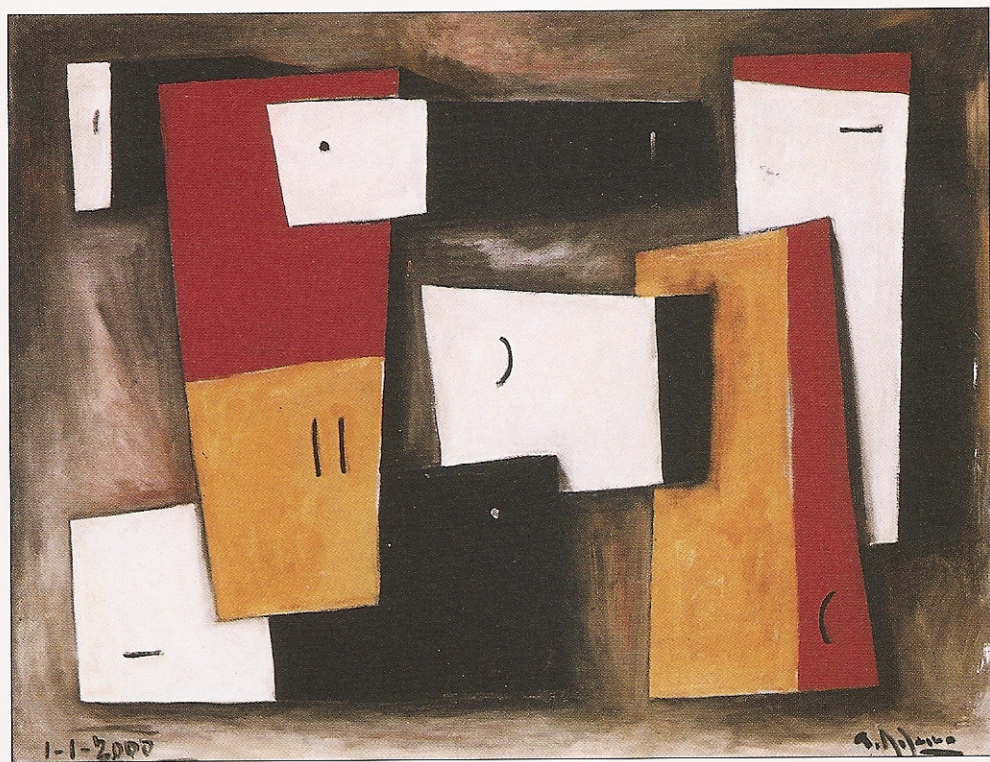
Bodegón gris
47 x 41 cm, oli sobre fusta

Botella
34 x 18, oli sobre fusta

Bodegón
60 x 60 cm, oli sobre fusta

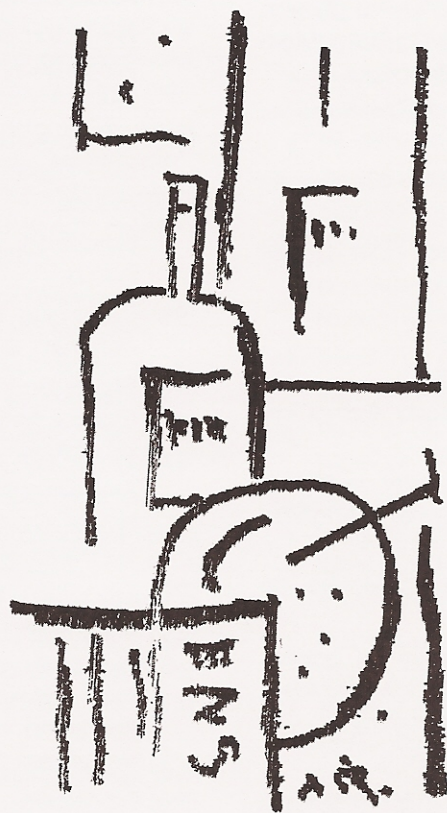

Ritmo superpuesto
89 x 116 cm, oli sobre tela

Breve currículum

1919. Alceu Ribeiro nace en la estancia "El Catalán", departamento de Artigas (Uruguay).
1939. Gracias a una beca, él y su hermano Edgardo se trasladan a Montevideo y comienzan sus estudios con el Maestro Joaquín Torres-García. Con él, Alceu adquiere oficio, concepto y cultura teórica. Los estudios en el Taller Torres-García se prolongan hasta 1949.
1940. Recibe el premio adquisición en el Salón Municipal de Montevideo. Realiza la primera exposición importante, conjuntamente con Augusto Torres, hijo del Maestro.
1941. Premio Banco Hipotecario, en el Salón Nacional de Montevideo.
1942. Premio Consejo de Estado, en el Salón Nacional de Montevideo. Este premio le permite realizar un viaje por Perú y Bolivia junto con los hermanos Augusto y Horacio Torres.
1943. Premio Alejandro Gallinal del Salón Nacional de Montevideo.
1945. Premio adquisición en el Salón Municipal. Los premios y las ventas que realiza en la exposición del Taller Torres-García le permiten una cierta profesionalización.
1946. "Muestra de Pintura Moderna Uruguaya", París.
1949. Muere Torres-García.
- Alceu Ribeiro funda el taller El Molino. Este taller, además de una misión docente, lleva a cabo una importante labor cultural: conciertos, conferencias, cine...
- Realiza un gran mural de mosaico (6 x 3 m) para el Palacio de la Luz de Montevideo.
1950. Realiza un mural de mosaico para el edificio del Sindicato Médico, en Montevideo.
1951. El Museo Municipal Juan Manuel Blanes, de Montevideo, le adquiere obra.
1953. Exposición individual en la Facultad de Arquitectura de Montevideo.
1954. Su taller El Molino se convierte en el centro de reunión de toda la intelectualidad de Montevideo y de diferentes exiliados españoles como la Xirgu.
1958. Premio adquisición en el Salón Municipal de Montevideo.
1959. La Municipalidad de Montevideo le adquiere una obra para donarla al Museo Nacional de São Paulo (Brasil).
1960. Realiza un mural de piedra arenisca para el edificio Nautilus en Pocitos.
1961. Realiza un mural para el edificio Malecón en Montevideo.
1962. Realiza dos murales en bronce, uno para el edificio Sere y otro para la Iglesia de las hermanas Carmelitas en Montevideo.
- Primera exposición individual en la galería Montevideo.
- Ingresa como profesor titular en la Universidad del Trabajo de Montevideo (enseña dibujo y pintura).
1963. Segunda exposición individual en la galería Montevideo.
- Recibe una misión oficial del Museo de Bellas Artes del Uruguay para recabar datos bibliográficos. Esta misión le permite viajar por toda Europa durante un año. Antes de partir, realiza una gira por Sudamérica, exponiendo, entre otros lugares, en el Museo de Zea (Medellín, Colombia).

1964. Regresa a Montevideo y sigue con su trabajo en la Universidad.
1967. Exposición individual en la Galería Mayfair, Washington.
1968. Expone en la Galería Albini de Buenos Aires.
1972. De 1968 hasta 1972 expone en Argentina, Brasil, Colombia, EE.UU., Francia, Holanda y Venezuela.
- En Uruguay expone en las galerías Moretti, Pinto, Río de la Plata, Montevideo, Zuloaga y Monegal.
- Su obra entra a formar parte de los siguientes Museos:
- Museo Nacional de Bellas Artes de Montevideo
 - Museo de Arte Contemporáneo de Madrid
 - Museo de Lugo
 - Museo de Leningrado
1973. Primer viaje a Mallorca.
- Expone en la galería Blanes de Palma de Mallorca.
1974. Se hace cargo del Taller de Pintura fundado por su hermano Edgardo en Palma.
1975. Expone en la galería Moretti de Montevideo.
1976. Exposición individual en las galerías Moretti y Río de la Plata de Montevideo.
1979. Fija su residencia en Palma, sin perder contacto con su país.
1985. Exposición individual en la galería Bearn de Palma.
1988. Exposición individual en la galería Bearn de Palma.
1989. Exposición individual en la Torre de Ses Puntes, Manacor.
1990. Exposición individual en la galería Dacal, Madrid.
- Exposición individual en la Sala de Cultura "Sa Nostra", Ibiza.
1991. Exposición individual en la Sala Guillem Mesquida del Centro Cultural de la Misericordia. Organiza el Consell Insular de Mallorca. Se edita un magnífico catálogo.
- Exposición individual en la Sala Gòtica de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, Diputació de Lleida.
- Exposición individual en la Sala Pati Palau, Diputació de Tarragona.
- Exposición individual: Deutsch-Ibero-Amerikanische Gesellschaft, Frankfurt.
1992. "La Escuela del Sur, El T.T.G. y su legado", Museo Nacional Reina Sofía, Madrid.
- Exposición colectiva Galería Bisart, Palma.
1993. Exposición individual "Un monde construit", Galería Art Sud, Toulouse.
1996. Exposición individual en la Casa de Galicia, Madrid. Organiza la Xunta de Galicia.
- Exposición individual "Pintura Construida" Casal Sollerich, Ajuntament de Palma de Mallorca.
1998. Exposición homenaje, Sala Dalmau, Barcelona.
- Exposición colectiva itinerante "El Taller Torres-García", Sala Dalmau, Barcelona y Centre Cultural Caixa de Terrassa, Terrassa.
1999. Exposición colectiva itinerante "Escuela del Sur. Taller Torres-García y su legado", Caja Madrid, Madrid y Barcelona.
2000. Exposición colectiva Galería Tejería, Montevideo.
- Exposición colectiva "Bodegones del Sur" Galería Sur, Montevideo.
- Exposición individual "Maderas" Sala Dalmau, Barcelona.

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Consell de Cent, 349 - 08007 Barcelona - Tel. 93 215 45 92 - Fax 93 487 85 03
e-mail: saladalmu@saladalmu.com